

SINAN

MURAD PAŞA CAMII - BAĞDAD

TM (1-82)

CM 64

AKF-SC-B-3

-1

MURAD PAŞA CAMİİ, BAĞDAD

TM (78) "Bağdadda Murad Paşa Camii". Meriç, s. 28.

Yazanın notu (Bu da sahife kenarında yazılmıştır) Dipnotu 189. s. 28.

[Dipnotu 188: Bu cami (Ayas Paşa, Basra), metin haricinde sahife kenarında yazılmıştır]

AKF-SC-B-3-2

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

P. K. 2 BEBEK - İSTANBUL, TELEFON: 65 34 00

TEMEL BİLİMLER FAKÜLTESİ

BEŞERİ BİLİMLER BÖLÜMÜ

al-Muradiyah Mosque (close to the north of the modern Muradiyah Building, opposite to the Ministry of Defence). It was founded by the Ottoman Governor of Baghdad Murad Pasha in the year 1566 A.D. (973 A.H.)

Taha Bagw, Baghdad (Baghdad 1959) s. 14.

AKF-SC-B-3-3

EDGARD UNIVERSITY

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

İmam -ı Âzam kafesinin iç tarafında (Murad Paşa câmi'i) onarım muhtağtır. Murad Paşa câmi'i kubbeli ve iki minarelidir.

Evluya Celebi (Zelliöglü) C.3-4. S.1405

İmam -ı A'zam kafesunun iç yüzünde (Murad Han cami'i) ta'mir ve termîme muhtağdır. (Murad Paşa cami'i) kubbeli ve iki minarelidir.

C. IV . S. 419

AKF-SC-B-3-4

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜK

~~Cayas Papa, Beylerbeyi, Passa, al, 1546.~~

~~Ebu Hanife nin restorasyon 1533.~~

" Son successeur, Selim II, en montant sur le trône, nomma comme gouverneur de Bagdad, Mourâd - Pacha, qui y fit construire la mosquée qui se trouve dans le Méidan a la date de 978 (1570-1)

Clément Huart, Histoire de Bagdad
(Paris, 1901), p. 44.

AKF-SC-B-3-S

Bağdad Beylerbeyleri :

Süleyman Paşa	1534	940
Ayas Paşa	1546 - 48	
Sofu Mehmed Paşa	1548 - 49	
	1549	
Baltacı Mehmed Paşa	1552	959
Derviş Ali Paşa		
Murad Paşa	1556	973

AKF-SC-B-3-6

Mourâd-I aca, qui vint construire la mosquée qui se trouve dans le Méidân, à la date de 978 (1570-71) qui nous a été conservée par ces vers turcs de Fazlî, fils de Fozoullî :

سلطان جوانبخت اول شاه عادل کیم در کهنک خادمدر چرخ معلّا
اول سرور اسلام خداوند ممالک دارای عبادتگه دین ملجاء دنیا
بغداده بر اهل کرمی ایلدی والی کیم قیلدی آنک همّتی بو مسجدی انشا
پاشای فلک قدر مراد اولکه ازلدن لطف ایتمش اکا عزّ و علا حضرت مولا
فضلی دیدی بو مسجد ایچون صدقله تاریخ گل مسجده ای پاک مراد ایلّه تمنا

Le sultan à la fortune heureuse, ce roi juste dont le ciel suprême s'est fait le serviteur, ce prince de l'islamisme, maître des contrées, possesseur du saint oratoire (de la Mecque), refuge du monde, a nommé gouverneur de Bagdad un homme généreux dont les soins ont élevé la présente mosquée, Mourâd, pacha dont le rang égale celui du firmament, à qui le Maître suprême a, de toute éternité, donné gloire et grandeur. Fazlî a dit, sincèrement, pour cette mosquée, ce chronogramme : « Viens à la mosquée, toi dont les intentions sont pures, et exprimes-y tes vœux. »

Pendant les huit années du règne de Sélim II, il ne se passa pas d'autres événements à Bagdad, à en juger par le silence de notre historien.

Tahmâsp-Châh mourut empoisonné en 984 (1576), tandis que Mourâd III régnait à Constantinople depuis le 7 ramazan 982 (21 décembre 1574). Le fils aîné du châh de Perse, Ismâ'il-Mirzâ, jusqu'alors enfermé dans la forteresse d'Alâmoût, lui succéda. Sous le règne de Mourâd III, le gouvernement de Bagdad fut confié à 'Ali-Pacha Elvènd-Zâdè. Sous ce gouverneur, on construisit, à Kerbelâ, la mosquée surmontée d'une coupole où est le tombeau de l'imam Hôseïn. On composa à ce sujet le chronogramme suivant :

ALF-SC-B-3-10

(ZULİ ÖĞLÜ)

ateş saçan toplardır. Batıya bakan «Karanlık Kapı» Kat kat demirden yapılmış sağlam kapılardır ki, her biri İskender kapısı gibidir. Hendeği ve köprüsü dahi sağlamdır. Heybetli bayemez topları vardır. Bağdad'ın sağlam kulelerinden biri de buradadır. Acem burada kapanmış ve büyük çarpışma olmuştur. Karanlık bir yerde olduğu için «Karanlık kapı» derler. (Akkapı) da doğu taraftan Diyâle nehri tarafına açılan kat, kat demir kapılardan meydana gelmiştir. Hendeği ve köprüsü bütün kapılardan sağlamdır. (Köprü kapısı) Kible yönüne açılır. Hendeği yoktur. Şat nehri kıyısındadır. (Tılsım kapısı) Karanlık kapı ile Akkapı arasında küçük bir kapıdır. Amma daima kapalıdır. Bunun dışındaki diğer dört kapı her zaman açıktır.

İç Bağdad kalesi :

Bu iç kale, dış büyük surun doğusunda düz bir yerde dörtgen şeklinde taş ve tuğladan yapılmış güzel bir kaledir. Etrafında hendeği var. Kible tarafında şehir içine açılan bir kapısı var. Bir de (Üğrun kapısı) var ve daima kapalıdır. Dördüncü Murad Han zamanında Bekir subaşı celâli olarak Bağdad'a kapanıp, Acem Şahına haber gönderdi ki; «Şâhim Bağdad senindir elbette gelesin.» Şah gelince celâli Bekir kaleyi Şah'a vermeyip cenge başladı. Celâli Bekir ağanın oğlu Derviş Mehmet bu iç kalenin adı geçen hendek kapısını açıp Şah askerini Bağdad'a soktu ve Acem'in şehri işgalini sağladı. İşte bu kapı o uğursuz kapıdır ki, hâlâ kapalıdır. Amma büyük kapısının içinde gece ve gündüz bütün gözcüler silâhlı olarak hazır beklerler. Bilmedikleri adamı kaleye bırakmazlar. Çünkü bütün cephâne, hazine, harut ve sipâhi erzakı bu iç kalede saklıdır.

Bu kalenin ayrıca dizdarı ve neferleri vardır. Kale içinde toprak ile örtülü basit evleri vardır. Bir Murad Han câmii var. Amma ilk olarak Süleyman Han tarafından yaptırılmıştır. Su kuyuları, cephâne mahzenleri, buğday anbarları, Şatır Hüseyin Paşa hamamı vardır.

Bağdad kalesinin câmileri : Bağdad şehrinde altıyüz altmışbeş aded câmi vardır. Selâtin câmilerinin başında (Hûlefa câmii) gelir. Kubbeli ve minâreli eski bir mâbeddir. Köprü kapısının iç yüzünde (Hüseyin Paşa câmii) kubbeli ve iki minârelidir. Paşa sarayı kapısı önünde (Süleymaniye câmii) kubbeli ve minârelidir. İmam-ı Âzam kapısının iç tarafında (Murad Paşa câmii) onarıma muhtaçtır. Murad Paşa câmii kubbeli ve iki minârelidir. Peyk Ali yolunda (Akuliye câmii) minâreli bir câmidir. (Kanber Ali câmii) minârelidir. (Şeyh Şahabeddin Sühreverdi câmii) bir minârelidir. (Sarâhâne câmii) cemaati kalabalıktır. Kısar kahvesinde (Sebilhâne câmii). Kurna başında (Haseki Mehmed Paşa câmii) yeni bir câmidir ve bir minârelidir. Amma gayet ferahlık verici ve lâtiftir. (Şeyh Abdulkâdir Gey-

AKF-SC-B-3-9

Sultan-ı civan-baht ol sâh-ı âdil
Kim dergehinin hâdimidir cerh-i muallâ
Ol server-i İslâm hüdâvend-i memâlik
Dârâ-yı ibâdetgeh-i din melce-i dünyâ
Bağdâd'a bir ehl-i keremî eyledi vâli
Kim keldi anın himmeti bu mescid-i insâ
Pâsâ-yı felek-kadr Murâd ol ki ezelden
Lütf etmiş ana izz ü alâ hazret-i mevla'
Fazl dedî bu mescid için siddk ile tarih
Gel mescide ey pâk-murâd eyle temennâ

كل مسجده ای پاک مراد ايله تمنا

AKF-SC-B-3-7

$$\begin{array}{r} 20 \\ 30 \\ \hline 50 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 40 \\ 60 \\ 3 \\ 4 \\ 5 \\ \hline 112 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1 \\ 10 \\ \hline 11 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2 \\ 1 \\ 20 \\ \hline 23 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 40 \\ 200 \\ 1 \\ 4 \\ \hline 245 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1 \\ 10 \\ 30 \\ 5 \\ \hline 46 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 400 \\ 40 \\ 50 \\ 1 \\ \hline 491 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 491 \\ 50 \\ 112 \\ 11 \\ 23 \\ 245 \\ 46 \\ \hline 978 \end{array}$$

AKF-SC-B-3-8